

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA

L. A. GEELHOED

prednesené 25. marca 2004¹

I — Úvod

1. V tomto konaní o nesplnenie povinnosti žiada Komisia Súdny dvor aby určil, že Francúzska republika si nesplnila niektoré povinnosti, ktoré jej vyplývajú zo smernice Rady 91/271/EHS z 21. mája 1991 o čistení komunálnych odpadových vôd². Pritom ide po prvé o údajné zanedbanie Francúzskej republiky identifikovať určité zóny ako zóny citlivé z dôvodu eutrofizácie v panve Seine – Normandie, Loire – Bretagne, Artois – Picardie a Rhône – Méditerranée – Corse. Po druhé si mala Francúzska republika nesplniť povinnosti tým, že nepodriadila náročnejšiemu čisteniu komunálne odpadové vody pochádzajúce z aglomerácií s populačným koeficientom (p. k.) väčším ako 10 000 v citlivých zónach alebo v zónach, ktoré mali byť vykázané ako citlivé.

II — Použiteľné ustanovenia

2. V článku 1 upravuje smernica zber, čistenie a vypúšťanie komunálnych odpadových vôd, ako aj čistenie a vypúšťanie odpadovej vody z určitých priemyselných odvetví. Jej cieľom je chrániť životné prostredie pred nepriaznivými vplyvmi tejto odpadovej vody.

3. Článok 2 smernice definuje tieto pojmy:

„1. ‚komunálne odpadové vody‘ sú odpadové vody z domácností alebo zmes odpadových vôd z domácností s priemyselnou odpadovou vodou a/alebo dažďovou vodou;

2. ‚odpadová voda z domácností‘ je odpadová voda z oblastí obydľí a služieb, ktorá pochádza predovšetkým z ľudského metabolizmu a činností v domácnostiach;

1 — Jazyk prednesu: holandčina.

2 — Smernica Rady 91/271/EHS z 21. mája 1991 o čistení komunálnych odpadových vôd (Ú. v. ES L 135, s. 40).

3. „priemyselná odpadová voda“ je každá odpadová voda pochádzajúca z výrobných činností obchodu a priemyslu, iného charakteru, ako je odpadová voda z domácností a splašková dažďová voda; proces, ktorý spĺňa požiadavky stanovené v tabuľke 1 prílohy 1;

...

4. „aglomerácia“ je oblasť, v ktorej sa osídlenie alebo hospodárska činnosť natoľko koncentrujú, že je opodstatnené odvádzat' z nich komunálne odpadové vody do čističky komunálnych odpadových vôd alebo na miesto ich konečného vypúšťania;
11. „eutrofizácia“ je obohacovanie vody živinami, najmä zlúčeninami dusíka a fosforu, ktoré spôsobuje zvýšený rast rias a vyšších rastlinných foriem, čím môže dôjsť k nežiaducemu zhoršovaniu biologickej rovnováhy a kvality tejto vody;
5. „zberný systém“ je systém kanálov, ktoré zbierajú a odvádzajú komunálnu odpadovú vodu;

6. „1 p. k. (populačný koeficient)“ je množstvo organického biologicky odbúrateľného znečistenia vyjadrené hodnotou ukazovateľa na biochemickú spotrebu kyslíka za prvých päť dní (BOD5) ekvivalentnou 60 g za deň;
- ...“

4. Článok 5 ods. 1, 2 a 5 smernice upravujú:

...

8. „sekundárne čistenie“ je čistenie komunálnych odpadových vôd zahŕňajúce vo všeobecnosti biologické čistenie a sekundárne usadzovanie alebo iný „1. Na účely odseku 2 členské štáty identifikujú do 31. decembra 1993 citlivé oblasti podľa kritérií stanovených v prílohe II.

2. Členské štáty zabezpečia, že komunálne odpadové vody vstupujúce do zberných systémov prejdú pred vypustením v citlivých oblastiach náročnejším čistením ako tým, ktoré je uvedené v článku 4, najneskôr do 31. decembra 1998 pre všetky vypúšťania z aglomerácií s viac ako 10 000 p. k.

a) prírodné sladkovodné jazerá, iné sladkovodné oblasti, estuárie a pobrežné vody, ktoré sa pokladajú za eutrofické alebo ktoré sa v blízkej budúcnosti môžu stať eutrofickými, ak sa nepodnikne akcia na ich ochranu.

Pri posudzovaní toho, ktoré živiny by sa mali znížiť pri ďalšom čistení, sa môžu zohľadniť nasledujúce prvky:

...

5. Vypúšťanie z čističiek komunálnych odpadových vôd, ktoré sú umiestnené v príslušných oblastiach povodia citlivých oblastí a ktoré prispievajú k znečisteniu týchto oblastí, podlieha odsekom 2, 3 a 4.“

i) jazerá a potoky siahajúce do jazier/ rezervoárov/uzavretých zálivov, pri ktorých sa zistila slabá výmena vody a kde môže nastať zhromažďovanie. V týchto oblastiach sa musí zahrnúť odstraňovanie fosforu, pokiaľ sa nedá preukázať, že odstraňovanie nemá účinok na úroveň eutrofizácie. Tam, kde sa robí vypúšťanie z veľkých aglomerácií, sa môže posúdiť tiež odstraňovanie dusíka;

5. Príloha II smernice uvádza pod názvom „Kritériá identifikácie citlivých a menej citlivých oblastí“ pod „A. Citlivé oblasti“, že vodná oblasť musí byť identifikovaná ako citlivá oblasť, ak patrí do jednej z nasledujúcich skupín:

ii) estuáriá, zálivy a iné pobrežné vody, pri ktorých sa zistila slabá výmena vody alebo ktoré prijímajú veľké množstvá živín. Výtoky z malých aglomerácií majú obvykle menší význam v takýchto oblastiach, ale pre veľké aglomerácie je potrebné začleniť odstraňovanie fosforu a/

alebo dusíka, pokiaľ sa nedá preukázať, že odstraňovanie nemá účinkov na úroveň eutrofizácie;

skej vláde písomnú výzvu v ktorej jej vytkla rad nedostatkov. Odpovede Francúzskej republiky považovala Komisia za neuspokojivé. Komisia preto zaslala 10. apríla 2001 Francúzskej republike odôvodnené stanovisko, ktoré zostalo podľa názoru Komisie taktiež bez primeranej reakcie. Nato podala Komisia žalobu na Súdny dvor.

- b) povrchové sladké vody určené na odberanie pitnej vody, ktoré by mohli obsahovať väčšiu koncentráciu dusičnanov, ako je stanovená podľa príslušných ustanovení smernice Rady 75/440/EHS zo 16. júna 1975 o požadovanej kvalite povrchovej vody určenej na odber pitnej vody v členských štátoch³, ak sa nepodnikne opatrenie;

7. Komisia žiada, aby Súdny dvor určil, že Francúzska republika si nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 5 odsekov 1 a 2 a z prílohy II smernice najmä tým, že:

- c) oblasti, kde je potrebné ďalšie čistenie okrem toho, ktoré je predpísané v článku 4 tejto smernice, aby sa splnili smernice Rady.

- neidentifikovala určité zóny v panve Seine – Normandie, Loire – Bretagne, Artois – Picardie a Rhône – Méditerranée – Corse ako zóny trpiace eutrofizáciou a

III — Konanie pred podaním žaloby

6. Komisia po dlhšie trvajúcej výmene korešpondencie s francúzskymi úradmi o prebratí smernice do francúzskeho právneho poriadku poslala 22. októbra 1999 francúz-

- nepodriadila náročnejšiemu čisteniu komunálne odpadové vody pochádzajúce z aglomerácií s viac ako 10 000 obyvateľov do citlivých zón alebo zón, ktoré mali byť identifikované ako citlivé.

³ — Ú. v. ES L 194, s. 26.

8. Francúzska republika žiada prvý žalobný dôvod zamietnuť s výnimkou identifikácie rieky Vistre. Aj druhý žalobný dôvod treba zamietnuť s výnimkou aglomerácií v citlivých zónach, ktorých komunálne odpadové vody ešte neboli podriadené náročnejšiemu čisteniu.

1. obohacovanie vody živinami, najmä zlučeninami dusíka a/alebo fosforu,
2. ktoré spôsobuje zvýšený rast rias a vyšších rastlinných foriem,

IV — Predmet právneho sporu

9. Predložená žaloba sa opiera o dva žalobné dôvody. Prvý žalobný dôvod Komisie spočíva v dvoch častiach. Prvá časť sa týka výkladu pojmu „eutrofizácia“. Nadväzne na tento sa druhá časť týka nedostatočnej identifikácie citlivých oblastí. Druhým žalobným dôvodom sa vytýka údajné porušenie Francúzskej republiky, ktoré spočíva v tom, že nepodriadila náročnejšiemu čisteniu komunálne odpadové vody pochádzajúce z aglomerácií s viac ako 10 000 obyvateľmi.

3. čím môže dôjsť k nežiaducemu zhoršovaniu biologickej rovnováhy
4. a kvality tejto vody.

V — Prvý žalobný dôvod: pojem eutrofizácia a identifikácia citlivých zón

A — Pojem eutrofizácia

Pripomienky účastníkov konania

10. Článok 2 bod 11 smernice uvádza štyri kritériá, ktoré spoločne charakterizujú pojem eutrofizácia, a to:

11. Obaja účastníci konania sa zhodujú v tom, že podľa smernice musí existovať príčinná súvislosť medzi prvým a druhým, ako aj medzi druhým, tretím a štvrtým kritériom.

12. Francúzska vláda poukazuje na to, že tieto kritériá musia existovať kumulatívne. Pokiaľ by tu bolo splnené len jedno alebo dve

kritériá, toto by ešte nebolo dôkazom eutrofizácie. Musí byť preukázané, že je tu súvislosť medzi rôznymi kritériami eutrofizácie.

13. Komisia a francúzska vláda sa sporia o výklad tretieho kritéria „nežiaduce zhoršovanie biologickej rovnováhy“. Komisia vytyka francúzskej vláde príliš úzky výklad tohto pojmu. Nežiaduce ovplyvnenie biologickej rovnováhy nie je dané len vtedy, keď určité rastlinné druhy vymiznú alebo sa zníži ich výskyt, ale aj keď sa jeden druh hromadne rozšíri, pričom ostatné zostanú stabilné.

a vyšších rastlinných foriem. Tieto nežiaduce následky by mohli byť v zničení potravinových reťazcov v ekologickom systéme, porušení rovnováhy medzi rôznymi druhmi a v úbytku obsahu kyslíka vo vode. Vodné rastliny by mohli vymiznúť tiež z dôvodu, že by veľké množstvo rias mútilo vodu a svetlo by nedopadalo až ku dnu. Mohlo by prísť k jedovatému kvitnutiu rias, ktoré by mohlo otráviť mušle a mohlo by viesť k ohrozeniu ľudského zdravia a k zvýšenej úmrtnosti rýb.

Posúdenie

14. Francúzska republika proti tomu namieta, že rozšírenie jedného rastlinného druhu nestačí, aby bolo možné predpokladať nežiaduce ovplyvnenie biologickej rovnováhy, pokiaľ nie je porušená rovnováha medzi ostatnými organizmami prítomnými vo vode. Okrem toho Komisia primerane neobjasnila, prečo treba určité javy považovať za nežiaduce.

16. V prvom rade je potrebné poznamenať, že účelom smernice je, ako to vyplýva z tretieho a ôsmeho odôvodnenia a z článku 1, chrániť životné prostredie pred nepriaznivými vplyvmi komunálnych (a priemyselných) odpadových vôd.

15. Vo svojej replike sa Komisia odvoláva na písomnosti, v ktorých sú popísané nežiaduce následky obohatenia vody živinami s následkom urýchleného rastu rias

17. Vo štvrtom odôvodnení sa uvádza, že v citlivých oblastiach sa musí vykonávať náročnejšie čistenie. Podľa článku 5 ods. 1

a 2 smernice sú členské štáty povinné splniť tieto povinnosti:

— identifikovať do 31. decembra 1993 citlivé oblasti podľa kritérií stanovených v prílohe II,

— zabezpečiť, aby najneskôr do 31. decembra 1998 prešli komunálne odpadové vody z vypúšťaní z aglomerácií s viac ako 10 000 p. k. vstupujúce do zberných systémov pred vypustením v citlivých oblastiach náročnejším čistením ako sekundárnym alebo tomuto rovnocenným čistením.

18. V prílohe II časti A smernice je uvedené, ktoré vodné oblasti musia byť identifikované ako citlivé oblasti:

— vody, ktoré sa pokladajú za eutrofické alebo ktoré sa v blízkej budúcnosti môžu stať eutrofickými, ak sa nepodnikne akcia na ich ochranu,

— povrchové sladké vody určené na odobranie pitnej vody, ktoré obsahujú

alebo by mohli obsahovať väčšiu koncentráciu dusičnanov, ako je stanovená podľa príslušných ustanovení smernice Rady 75/440/EHS zo 16. júna 1975 o požadovanej kvalite povrchovej vody určenej na odber pitnej vody v členských štátoch,

— vody, pri ktorých je potrebné náročnejšie čistenie ako sekundárne alebo tomuto rovnocenné čistenie, aby boli splnené požiadavky smerníc Rady.

19. Účastníci konania vedú spor o rozsah pojmu eutrofizácia. Komisia sa zastáva širšieho výkladu, pričom francúzska vláda vychádza z užšieho pohľadu. Tento spor týkajúci sa výkladu sa prejavuje v pripomienkach účastníkov konania dvomi spôsobmi. Francúzska vláda sa odvoláva na, podľa jej názoru, nevyhnutnú príčinnú súvislosť medzi rôznymi znakmi pojmu eutrofizácie, pričom uvádza, že samotná existencia týchto štyroch kritérií postačuje na zistenie, že je voda eutrofizovaná. Účastníci konania si okrem toho rozlične vykladajú tretie kritérium definície. Komisia má tendenciu rýchlejšie vychádzať z ovplyvnenia biologickej rovnováhy, než francúzska vláda.

20. Pojem eutrofizácia určuje rozsah pôsobnosti smernice. Ako je uvedené v bodoch 17 a 18, členské štáty musia identifikovať vodné oblasti, ktoré sa pokladajú za eutrofické

alebo ktoré sa v blízkej budúcnosti môžu stať eutrofickými, ak sa nepodnikne akcia na ich ochranu, ako citlivé oblasti. Okrem toho musia byť komunálne odpadové vody, ktoré sú vypúšťané do citlivých oblastí, upravované tak, aby boli v nich obsiahnuté živiny z čo najväčšej časti vyfiltrované. Táto úprava má znížiť riziko eutrofizácie vodných oblastí. Široký výklad pojmu eutrofizácia má teda za následok, že sa zvýši počet citlivých oblastí, ktoré majú byť identifikované.

21. Aby sme mohli správne vyložiť pojem eutrofizácia a rozhodnúť o hľadiskách príčinnej súvislosti a ovplyvňovania rovnováhy vodných životných foriem, je potrebné vychádzať, okrem slovného znenia článku 2 bodu 11, aj z cieľa a systematiky smernice.

22. Zo slovného znenia, štruktúry a zo zmyslu a účelu smernice vyplýva, že prostredníctvom odstránenia živín pochádzajúcich z komunálnych odpadových vôd alebo z odpadových vôd pochádzajúcich z domácností sa má bojovať proti eutrofizácii povrchových vôd, aby sa zabránilo nepriaznivým vplyvom na životné prostredie. Pri zohľadnení tohto cieľa je potrebné pojem eutrofizácia vykladať tak, aby sa zabránilo tomu, že sa voda stane pre zníženie kvality nevhodnou alebo menej vhodnou na používanie.

23. Takže z rozsahu pôsobnosti smernice vyplýva, že sa pojem eutrofizácia nesmie vykladať úzko. Nielen eutrofizované vody sa musia identifikovať ako citlivé, ale podľa prílohy II časti A smernice aj sa musia identifikovať ako citlivé vody, ktorým hrozí, že sa dostanú do tohto stavu.

24. Podľa článku 2 bodu 11 smernice sa pojem eutrofizácia skladá zo štyroch kritérií, ktoré spolu súvisia. Prvé kritérium sa týka obohatenia vody živinami, najmä zlúčeninami dusíka a/alebo fosforu. Toto obohatenie vedie k zvýšenému rastu rias a vyšších rastlinných foriem; toto je druhým kritériom. Tretie a štvrté kritérium sa týka nepriaznivého stavu, ktorý z toho nakoniec vyplynie, teda nežiaduce zhoršovanie biologickej rovnováhy a kvality postihnutej vody.

25. Táto definícia nutne predpokladá príčinnú súvislosť medzi prívodom živín do vodných oblastí a zhoršením kvality vody ako jeho výsledku. Prívodom odpadových vôd z domácností sa dostáva do vody dodatočný dusík a fosfát, čo vedie k vytváraniu prostredia bohatého na živiny. Tento prebytok živín vplýva škodlivo na život vo vode. Obohatenie vody živinami podporuje silný

rast vodných rastlín ako rias a iných mikroskopických rastlín, čo môže viesť k zníženiu obsahu kyslíka vo vode a k zvýšeniu aktivity určitých anaeróbných baktérií. Okrem toho sa môže voda zakaliť veľkým množstvom rias, čo obmedzuje prienik svetla do hĺbky a určité ryby a iné organizmy nemôžu v takomto prostredí prežiť. V takomto prípade sa silne zníži rôznorodosť druhov alebo biologická diverzita určitej vodnej oblasti.

26. V dôsledku toho nie je podľa môjho názoru potrebné sa otázkou príčinnej súvislosti osobitne zaoberať. Popis pojmu eutrofizácie v článku 2 bode 11 smernice predpokladá príčinnú súvislosť za danú.

následkom exogénnych faktorov. Toto sa môže diať aj v prípade, že nadmerne rastie len jeden druh.

28. Nasledujúci príklad to môže zvýrazniť. Vody, ktoré sú postihnuté kvitnutím rias produkujúcim jedovaté látky, je potrebné považovať za vody so zníženou kvalitou. Jed sa môže dostať do ľudského organizmu potravinovým reťazcom — napr. jedným mušiel, ktoré obsahujú jed. Hoci sa nadmerne rozmnožil len jedovatý druh riasy, zmenilo sa biologické zloženie vody a jej kvalita sa zhoršila. Štyri kritériá pojmu eutrofizácie sú tu teda dané a takáto vodná oblasť musí byť označená ako eutrofizovaná.

B — *Identifikácia citlivých oblastí*

27. Ďalej je tu otázka, či ide o nežiaduce zhoršovanie biologickej rovnováhy, keď nadmerne rastie len jeden druh, ostatné druhy pritom zostávajú stabilné. Podľa môjho názoru treba na túto otázku odpovedať kladne. Vyššie som už rozviedol, že sa pojem eutrofizácia nesmie vykladať príliš úzko, aby nebol zmarený účel smernice. Preto nie je významné, či sa silno množí len jeden druh, alebo či nadmerne rastie viac druhov. Rozhodujúce je, či sa kvalita vody zhoršuje

29. Rozdielny výklad pojmu eutrofizácia oboma účastníkmi konania má za následok, že tieto vedú spor o identifikáciu citlivých oblastí. Komisia vytýka francúzskej vláde, že neidentifikovala dostatočný počet citlivých oblastí.

30. Podľa názoru Komisie si Francúzska republika nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 5 ods. 1 a z prílohy II smernice identifikovať tieto oblasti:

Seine-Normandie: zátoka Seiny

- Seine – Normandie: zátoku Seiny, Seinu a jej prítoky pod sútokom s Andelle,

Pripomienky účastníkov konania

- Loire-Bretagne: kotvište Lorientu, ústie Elornu, zátoku Douarnenez, zátoku Concarneau, zátoku Morbihan a zátoku Vilaine,

- Artois-Picardie: pobrežné vody a z vnútrozemských vôd riečnu sieť medzi kanalizovanou Aa/Escaut a belgickou hranicou, Scarpe pod Arrasom, kanál Lens pod Lens a celú Somme,

32. Podľa názoru Komisie porušila Francúzska republika článok 5 ods. 1 a prílohu II smernice tým, že nepovažovala vody v zátoka Seiny za eutrofizované v zmysle smernice. Komisia sa pri tom odvoláva najmä na nadmerný rast jedovatej riasy *Dinophysis* a riasy *Phaeocystis* v zálive, vyvolaný prívodom živín.

- Rhône-Méditerranée-Corse: rieku Vistre a rybník Thau.

31. Komisia považuje za preukázané, že sa v uvedených vodách prejavujú príznaky eutrofizácie alebo budú v krátkom čase eutrofizovať.

33. Vo svojej žalobe Komisia potvrdzuje, že nebol zistený nedostatok kyslíka. Dôvodom je to, že v zátoka Seiny sú silné prílivové prúdy, ktoré zabraňujú podstatnému zníženiu obsahu kyslíka v hlbších vodách zátoky. Zhoršenie biologickej rovnováhy však nie je dané len vtedy, keď nejaká vodná oblasť vykazuje nízky obsah kyslíka. V takomto prípade by boli negatívnymi vplyvmi otrava mušiel rastom jedovatej riasy *Dinophysis* a pena vznikajúca vlnením mora, spôsobená riasou *Phaeocystis*.

34. Podľa názoru francúzskej vlády nie sú vody zátoky Seiny eutrofizované v zmysle smernice. Pripúšťa síce, že bolo v určitých oblastiach pozorované rozšírenie riasy *Dinophysis*, no v nevýznamnom rozsahu. Komisia každopádne nepreukázala, že toto vedie k zhoršeniu biologickej rovnováhy a kvality predmetných vôd. V zátok Seiny sa totiž neprejavili žiadne úkazy ako nedostatok kyslíka v dôsledku nadmerného množstva rias. Francúzska vláda tiež popiera, že by tu jestvovala príčinná súvislosť medzi obohatením živinami vo vodách a nadmerným rastom rias.

je táto oblasť citlivou a musí byť ako taká identifikovaná. Vody, ktoré sú ohrozené kvitnutím rias produkujúcim jedovaté látky, treba považovať za vody nižšej kvality. Keďže francúzske úrady pripustili výskyt riasy *Dinophysis* v zátok Seiny a nepodarilo sa im preukázať, že pri tom ide len o nepodstatné množstvá, treba konštatovať, že francúzska vláda si nesplnila povinnosť identifikovať zátoku Seiny ako citlivú oblasť.

Seine-Normandie: Seine a jej prítoky pod jej sútokom s Andelle

Posúdenie

35. V prvom rade treba konštatovať, že francúzska vláda vo svojich podaniach doručených Súdnemu dvoru pripúšťa obohatenie živinami a nadmerný rast rias a vyšších foriem rastlínstva v zátok Seiny. Popiera len príčinnú súvislosť medzi týmito dvoma kritériami.

Pripomienky účastníkov konania

36. Ako vyplýva z bodu 24, eutrofizácia sa nesmie vykladať príliš úzko. Ak sa podstatne zhorší kvalita vody vpustením komunálnych odpadových vôd alebo toto zhoršenie hrozí,

37. Komisia vytýka francúzskej vláde, že neprávom neidentifikovala Seinu a jej prítoky pod jej sútokom s Andelle ako citlivú oblasť. Odvoláva sa pri tom najmä na dve štúdie, ktoré vypracoval Institut français de recherche pour l'exploitation de la mer (Francúzsky výskumný inštitút pre využívanie mora, ďalej len „IFREMER“), v ktorých sú popísané problémy v uvedených vodách. Podľa týchto trpeli Seine a jej prítoky nedostatkom kyslíka následkom nadmerného rastu rias. Kvalita

vôd sa tým podstatne zhoršila, čo sa odzrkadľuje na organizmoch v nich žijúcich.

kyslíka vo veľkej časti týchto vôd. Nepopiera teda eutrofizáciu týchto vôd, ale len uvádza, že odstránenie fosfátu skoro vôbec neovplyvnilo obsah kyslíka v týchto vodách.

38. Podľa názoru francúzskej vlády nie sú vody Seiny a jej prítoky pod sútokom s Andelle eutrofizované v zmysle smernice. Od 70. rokov podniká priemysel snahy na zníženie znečistenia. Následkom toho sa znížilo vypúšťanie fosfátov o 96 %. Toto sa však skoro vôbec neprejavilo na priemernom obsahu dusičnanov v oblasti Poses-Honfleur, ktorý stúpala len o jedno percento ročne.

41. Samotná skutočnosť, že sa zníženie vypúšťania určitej živiny nie veľmi odrazilo na obsahu kyslíka, však francúzsku vládu neoslobodzuje od povinnosti identifikovať eutrofizované oblasti ako citlivé. Táto okolnosť môže byť argumentom, aby sa pri úprave odpadovej vody neodstraňoval fosfor. Túto možnosť však umožňuje samotná smernica v prílohe II časti A písm. a) a i). Toto však nemôže byť dôvodom, aby sa neplnili iné povinnosti stanovené smernicou. Podľa toho si Francúzska republika nespĺnila povinnosť identifikovať vody Seiny a jej prítokov pod sútokom s Andelle ako eutrofizované, a tým ako citlivé oblasti.

39. Vo svojej replike upozorňuje Komisia na to, že pri úprave komunálnej odpadovej vody nejde len o zníženie obsahu fosfátu, ale aj o zníženie nitrátu.

Loire-Bretagne: kotvište Lorientu, ústie Elornu, zátoka Douarnenez, zátoka Concarneau, záliv Morbihan a zátoka Vilaine

Posúdenie

Pripomienky účastníkov konania

40. Francúzska vláda uvádza, že sa vo vodách Seiny a jej prítokov pod sútokom s Andelle prejavuje nadmerný rast rias s nežiaducim následkom nízkeho obsahu

42. Komisia zastáva názor, že kotvište Lorientu, ústie Elornu, zátoka Douarnenez, zátoka Concarneau, záliv Morbihan a zátoka

Vilaine mali byť identifikované ako eutrofické alebo ktoré sa v blízkej budúcnosti môžu stať eutrofickými, ak sa nepodnikne akcia na ich ochranu. Tento názor odôvodňuje tým, že vypúšťanie komunálnych odpadových vôd do týchto vôd podstatne prispieva k ich eutrofizácii.

rení na ochranu vôd pred znečistením nitrátom z poľnohospodárskych zdrojov, prijať aj opatrenia na obmedzenie vypúšťania komunálnych odpadových vôd.

43. Vnútroštátne orgány majú povinnosť identifikovať vodu ako citlivú, ak by vypúšťania komunálnych odpadových vôd — popri znečistení nitrátom z poľnohospodárskych zdrojov — „významne“ prispievali k eutrofizácii. Komisia to odvodzuje z rozsudku Standley⁴, v ktorom Súdny dvor rozhodol, že v prípade, keď odvádzanie dusičnanov z poľnohospodárskych zdrojov významne prispieva k znečisteniu, má byť použitá smernica o nitrátoch⁵.

45. Zo správy IFREMER-u nazvanej „L'eutrophisation des eaux marines et saumâtre en Europe, particulièrement en France“⁶ vyplýva, že sa v kotvišti Lorientu vyskytovali makroriasy. Tieto riasy majú bez pochybností nežiaduce účinky.

46. V ústí Elornu, zátoke Douarnenez, zátoke Concarneau a zálive Morbihan predstavuje vypúšťanie komunálnych odpadových vôd 21 %, 21 %, 31 % a 33 %. Aj tieto vypúšťania významne prispievajú k znečisťovaniu týchto vôd. Záliv Vilaine je taktiež eutrofizovaný. Komisia poukazuje v tejto súvislosti na zvýšený rast jedovatej riasy *Dinophysis* a na nadbytok fytoplanktónu.

44. V kotvišti Lorientu dosahuje cca. 10 %. Významne prispieva k znečisťovaniu, takže by bolo potrebné, okrem už prijatých opat-

47. Pre francúzsku vládu je nepochopiteľné, prečo vychádzala Komisia v prípade prívodu komunálnych odpadových vôd do zátoky Saint-Brieuc z toho, že tieto neprispievajú

4 — Rozsudok z 29. apríla 1999, Standley a i., C-293/97, Zb. s. I-2603.

5 — Spomína sa smernica Rady 91/676/EHS z 12. decembra 1991 o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov (Ú. v. ES L 375, s. 1-8).

6 — Eutrofizácia morských a brakických vôd v Európe, najmä vo Francúzsku.

významne k znečisťovaniu, avšak v prípade kotvišťa Lorientu áno, hoci vypúšťania komunálnych odpadových vôd dosahujú v oboch oblastiach skoro rovnaké percento, menovite 8,9 % v zátok Saint-Brieuc a 9,8 % v kotvišti Lorientu. Francúzska vláda zastáva názor, že vypúšťanie komunálnych odpadových vôd v oboch prípadoch nepri-speieva významne k znečisteniu a že by sa z toho dôvodu odstránenie živín z odpadových vôd neprejavilo na stave eutrofizácie predmetnej oblasti.

48. Ani francúzske výskumné centrum REPHY⁷ už od roku 1996 nehlásilo žiadne silné rozmnoženie fytoplanktónu v kotvišti Lorientu. Z tohto dôvodu nie je splnená podmienka „zvýšený rast rias a vyšších rastlinných foriem“ uvedená v definícii pojmu eutrofizácie.

49. Francúzska vláda pripúšťa, že sa v zátok Douarnenez a v zátok Concarneau vyskytuje nadmerný rast rias. V oboch zálivoch dochádzalo k zelenému moru a k nadmernému množstvu fytoplanktónu. Znečistenie týchto zálivov je však zapríčinené v prvom rade živinami z poľnohospodárskych zdrojov. Toto bolo potvrdené rozličnými štúdiami.

50. S ohľadom na záliv Morbihan konštatovali novšie štúdie, okrem iného aj inštitút IFREMER, že kalná voda a zelené more sa skoro vôbec nevyskytovali.

51. Ani zátoka Vilaine nemá byť identifikovaná ako citlivá, lebo sa tu neuskutočňuje žiadne priame vypúšťanie komunálnych odpadových vôd z aglomerácií s viac ako 10 000 obyvateľmi do tohto zálivu.

Posúdenie

52. Otázka, o ktorej vedú Komisia a francúzska vláda spor, sa v podstate týka toho, kedy nastáva významný príspevok k znečisteniu, keď je toto znečistenie spôsobené nielen vypúšťaním komunálnych odpadových vôd, ale aj nitrátom z poľnohospodárskych zdrojov.

53. Právo Spoločenstva obsahuje dva nástroje na boj so špecifickým problémom znečistenia fosfátom a nitrátom, a tým spôsobenou eutrofizáciou. Prvým nástrojom je smernica 91/271 o čistení komunálnych odpadových vôd, druhým smernica 91/676

7 — Réseau de surveillance du phytoplancton et des phytotoxines (REPHY) zriadil roku 1984 IFREMER, následne ako sa v Bretagne vyskytli početné prípady otravy po konzumácii mušiel.

o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov. Obe majú slúžiť na boj proti eutrofizácii vôd, či už odstránením živín z komunálnych odpadových vôd alebo znížením prívodu nitrátov z poľnohospodárskych zdrojov.

popierala, že by sa tu vyskytoval nadbytok fytoplanktónu. Za týchto okolností treba konštatovať, že francúzska vláda dostatočne nevyvrátila eutrofizáciu kotvišťa Lorientu.

54. Ak je však zistené, že určité vody sú už eutrofizované, alebo budú v blízkej budúcnosti eutrofizovať a toto je spôsobené nitrátom jednak z poľnohospodárskych zdrojov, jednak z vypúšťania komunálnych odpadových vôd, potom podľa môjho názoru nie je podstatné, v akom percentuálnom pomere sú tieto dva zdroje navzájom. Obidva prispievajú kumulatívne k eutrofizácii vôd. Smernice 91/271 a 91/676 sa dopĺňajú, to znamená, že z oboch smerníc vyplývajú povinnosti, ktoré sa navzájom nevylučujú. Ak vedie vypúšťanie komunálnych odpadových vôd popri nitrátoch z poľnohospodárskych zdrojov k eutrofizácii vôd, vnútroštátne orgány sú aj podľa smernice 91/271 povinné identifikovať tieto vody ako citlivé.

56. Po druhé treba konštatovať, že francúzska vláda vo svojich podaniach priznala, že v zátokách Douarnenez a v zátokách Concarneau je nadmerný rast rias. Eutrofizáciu zátoky Vilaine taktiež nepopierala. Aj tieto oblasti mali byť preto identifikované ako citlivé.

57. K ústiu Elornu a k zálivu Morbihan účastníci konania nepredložili dostatok údajov, aby bolo možné rozhodnúť o stave týchto oblastí. Žalobný dôvod Komisie je preto neodôvodnený.

Artois-Picardie: pobrežné a vnútrozemské vody

Pripomienky účastníkov konania

55. Z toho vyplýva po prvé, že sa má kotvište Lorientu identifikovať ako citlivá oblasť. Podľa štúdie predloženej Komisiiou sa v týchto vodách prejavuje rast makrorias. Francúzska vláda nepreukázala opak, ale len

58. Komisia vytýka francúzskej vláde, že neprávom neidentifikovala⁸ pobrežné a

8 — Vnútrozemské vody v oblasti Artois-Picardie: riečna sieť medzi kanalizovanou Aa/Escaut a belgickou hranicou, Scarpe pod Arrasom, kanál Lens pod Lens a celá Somme.

vnútrozemské vody v oblasti Artois-Picardie ako citlivú oblasť.

Phaeocystis nemá za následok nežiaduce zhoršenie biologickej rovnováhy. Okrem toho nevytvára táto riasa žiadne jedovaté látky.

59. Z bodu 45 menovanej štúdie IFREMER-u vyplýva, že zátoka Somme a zátoky Boulogne-sur-mer a Dunkerque sú obohatené živinami; tieto pobrežné vody oblasti Artois-Picardie preto trpeli skoro každý rok premnožením riasou Phaeocystis. Vo svojej žalobe Komisia poukazuje na to, že už aj samotné kvitnutie tejto riasy narušuje rovnováhu medzi morskými organizmami. V zátoka Somme viedlo kvitnutie tejto riasy okrem toho aj k deoxidácii určitých vrstiev vody.

61. Vo svojej replike sa Komisia odvoláva na skôr menovanú štúdiu inštitútu IFREMER⁹, v ktorej je zistená príčinná súvislosť medzi cyklom živín a cyklom fytoplanktónu.

62. Vo svojej duplike predložila francúzska vláda ďalšiu štúdiu inštitútu IFREMER¹⁰, z ktorej má vyplývať, že sa v morských vodách pri Boulogne-sur-mer a Dunkerque vyskytuje menej rias ako v zálive Somme.

60. Podľa názoru francúzskej vlády nepostačuje výskyt sezónneho cyklu živín a vznik cyklu fytoplanktónu na to, aby bolo možné predpokladať príčinnú súvislosť medzi nimi. Odvoláva sa ďalej na jednu — nepredloženú — štúdiu inštitútu IFREMER, podľa ktorej sa v zátoka Somme údajne nevyskytuje úhyn mušiel alebo rýb. Samotný zvýšený rast riasy

63. Francúzska vláda pripúšťa nadmerný rast rastlinných druhov vo vnútrozemských vodách. Je však vylúčené, že to vedie k zhoršeniu biologickej rovnováhy, lebo

9 — Citovaná v poznámke pod čiarou 6, s. 7 – 8.

10 — Suivi régional des nutriments sur le littoral nord — Pas de Calais/Picardie, s. 7 – 8.

neboli poškodené ani populácie rýb, ani zistené toxické riasy.

Rhône-Méditerranée-Corse: rieka Vistre a rybník Thau

Posúdenie

Pripomienky účastníkov konania

64. Francúzska vláda pripustila, že pobrežné a vnútrozemské vody v uvedenej oblasti trpia nadmerným rastom rias a že predmetné vody obsahujú veľké množstvá živín. Ďalej vyplýva z predložených štúdií, že zníženie kvality vôd sa v tomto prípade prejavuje zhoršením farby, výzoru a zápachu vody, ako aj vrstvou peny na vode.

67. Nakoniec vytýka Komisia francúzskej vláde, že neprávom neidentifikovala rieku Vistre a rybník Thau ako citlivé oblasti.

65. Francúzska vláda však popiera príčinnú súvislosť medzi týmito javmi. Ako som však konštatoval v bode 25, pri danosti všetkých štyroch kritérií eutrofizácie sa predpokladá príčinnú súvislosť medzi týmito. Členský štát musí v takomto prípade preukázať, že príčinná súvislosť medzi kritériami nejestvuje. Keďže francúzska vláda bližšie nerozvieďla, prečo podľa jej názoru nejestvuje príčinná súvislosť, považujem žalobný dôvod Komisie za opodstatnený.

68. Spor vzhľadom na rieku Vistre a rybník Thau sa netýka ani tak otázky, či sú tieto vody eutrofizované, ale toho, či by bolo náročnejšie čistenie skutočne účinné. Francúzska vláda pripúšťa, že by vypúšťania do rieky mali byť podrobené viac ako sekundárnemu čisteniu. Pre vypúšťania do rybníka Thau nie je náročnejšie čistenie potrebné, pretože eutrofizácia je od 70. rokov na ústupe.

Posúdenie

66. Francúzska vláda mala teda identifikovať pobrežné a vnútrozemské vody v oblasti Artois-Picardie ako citlivú oblasť.

69. Za dôležitejšie ako tvrdenie Francúzskej vlády, že náročnejšie čistenie nie je potrebné,

a za rozhodujúce považujem, že smernica predpisuje, že členské štáty musia identifikovať vodné oblasti, ktoré sa pokladajú za eutrofické alebo ktoré sa v blízkej budúcnosti môžu stať eutrofickými. Diskusia o potrebe a účinnosti určitého čistenia vody tu nie je na mieste.

že neidentifikovala určité eutrofizáciou trpiace oblasti v panve Seine-Normandie, Loire-Bretagne s výnimkou ústia Elornu a zátoky Morbihan, Artois-Picardie a Rhône-Méditerranée-Corse ako citlivé oblasti podľa článku 5 ods. 1 a 2 a prílohy II smernice.

70. Vo vzťahu k rieke Vistre francúzska vláda eutrofizáciu pripustila a musí ju teda identifikovať ako citlivú oblasť.

VI — Druhý žalobný dôvod: náročnejšie čistenie vypúšťaní komunálnych odpadových vôd do citlivých oblastí

71. Aj rybník Thau treba identifikovať ako citlivú oblasť. Z podkladov predložených účastníkmi konania vyplýva, že rybník Thau bol od 70. rokov ohrozený eutrofizáciou. Tvrdenie francúzskej vlády, podľa ktorého je sekundárne čistenie postačujúce, aby sa zlepšil stav rybníka Thau, pokiaľ ide o eutrofizáciu, nie je presvedčivé. Smernica predpisuje náročnejšiu ochranu vôd, ktoré sú eutrofické, alebo budú v blízkej budúcnosti eutrofizovať. Preto mala francúzska vláda identifikovať aj rybník Thau ako citlivú oblasť.

Pripomienky účastníkov konania

73. Druhým žalobným dôvodom dáva Komisia francúzskej vláde za vinu, že nepodrobuje náročnejšiemu čisteniu komunálne odpadové vody pochádzajúce z aglomerácií s viac ako 10 000 obyvateľmi. Francúzske orgány pripustili, že čističky odpadových vôd 130 aglomerácií nespĺňali k rozhodujúcemu termínu 31. decembra 1998 požiadavky smernice.

72. Na základe uvedeného je potrebné konštatovať, že francúzska vláda si nespĺnila povinnosti vyplývajúce jej zo smernice tým,

74. Nato dala Komisia v odôvodnenom stanovisku francúzskej vláde čas do 10. júna 2001, aby odstránila zistené nedostatky. Vo

svojej odpovedi na odôvodnené stanovisko z 19. septembra 2001 francúzske orgány sice uvádzali, že komunálne odpadové vody niektorých zo 130 aglomerácií sú podrobované náročnejšiemu čisteniu, no v skutočnosti bolo možné vyčiar knuť zo zoznamu 130 aglomerácií len aglomerácie Vichy, Aix-en-Provence und Mâcon.

z aglomerácií s viac ako 10 000 obyvateľmi do citlivých oblastí a že tým porušila článok 5 ods. 2 smernice, sa môžem vyjadriť stručne.

75. V reakcii na tvrdenia Komisie, že náročnejšiemu čisteniu sú fakticky podrobované len odpadové vody troch aglomerácií, meno- vala francúzska vláda sedem aglomerácií, ktorých čističky odpadových vôd mali byť v prevádzke už od 11. júna 2001. Okrem toho uviedla ďalších 22 aglomerácií, ktoré mali od júna 2001 spĺňať požiadavky smer- nice. Len 98 aglomerácií nezodpovedalo smernici.

77. Účastníci konania sa zhodujú v tom, že francúzska vláda porušila článok 5 ods. 2 smernice tým, že komunálne čističky odpa- dových vôd 130 aglomerácií nespĺňali k rozhodujúcemu termínu 31. decembra 1998 požiadavky smernice.

78. Z pripomienok účastníkov konania ďalej vyplýva, že čističky odpadových vôd desiatich zo 130 aglomerácií začali k 10. júnu 2001 prevádzku.

Posúdenie

76. K druhému žalobnému dôvodu, ktorým sa dáva francúzskej vláde za vinu, že nepodrobuje náročnejšiemu čisteniu vypúš- ťania komunálnych odpadových vôd

79. Podľa toho porušila francúzska vláda aj po júni 2001 svoje povinnosti v súvislosti so 120 aglomeráciami. Žalobný dôvod podľa môjho názoru obstoí do tej miery, že 10. júna 2001 komunálne čističky odpadových vôd 120 aglomerácií nespĺňali požiadavky smer- nice.

VII — Návrh

80. Na základe všetkého uvedeného navrhujem aby Súdny dvor:

1. určil, že Francúzska republika si nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 5 ods. 1 a 2 a prílohy II smernice Rady 91/271/EHS z 21. mája 1991 o čistení komunálnych odpadových vôd tým, že neidentifikovala určité eutrofizáciou trpiace oblasti v panve Seine-Normandie, Loire-Bretagne s výnimkou ústia Elornu a zálivu Morbihan, Artois-Picardie a Rhône-Méditerranée-Corse a že nepodrobila náročnejšiemu čisteniu vypúšťania komunálnych odpadových vôd z aglomerácií s viac ako 10 000 obyvateľmi do citlivých oblastí, ktoré mali byť ako také identifikované.
2. zaviazal Francúzsku republiku nahradiť trovy konania.